

MAHARSHI DAYANAND SARASWATI UNIVERSITY, AJMER

पाठ्यक्रम
SYLLABUS

SCHEME OF EXAMINATION AND COURSES OF STUDY

FACULTY OF ARTS & SOCIAL SCIENCE

M.A. Urdu (Previous)
(w.e.f. 2015-16)

M.A. Urdu (Final)
(w.e.f. 2016-17)

महर्षि दयानन्द सरस्वती विश्वविद्यालय, अजमेर

1. Change in Statutes/Ordinances/Rules/Regulations/ Syllabus and Books may, from time to time, be made by amendment or removal, and a candidate shall, except in so far as the University determines otherwise comply with any change that applies to years he has not completed at the time of change. The decision taken by the Academic Council shall be final.

1. समय-समय पर संशोधन या पुनः निर्माण कर परिनिर्णय / अध्यादेशों / नियमों / विनियमों / पाठ्यक्रमों व पुस्तकों में परिवर्तन किया जा सकता है, तथा किसी भी परिवर्तन को छात्र को मानना होगा बशर्त कि विश्वविद्यालय ने अन्यथा प्रकार से उनको छूट न दी हो और छात्र ने उस परिवर्तन के पूर्व वर्ष पाठ्यक्रम को पूरा न किया हो। विद्या परिषद द्वारा लिये गये निर्णय अन्तिम होंगे।

एम.ए. उर्दू

यह परीक्षा नौ प्रश्न पत्रों पर आधारित होगी (दस प्रश्न पत्र एम. ए. पूर्वार्ध और पाँच प्रश्न पत्र एम.ए. फाइनल में होंगे) प्रत्येक प्रश्न पत्र की परीक्षा का समय 3 घंटों पर आधारित होगा। हर प्रश्न पत्र 100 अंकों पर आधारित होगा। प्रश्न पत्रों का विभाजन इस प्रकार है।

एम.ए. (प्रीवियस)

- पेपर I : गूजल व गजल
 पेपर II : नख (दास्तान, नाविल, अफसाना, ड्रामा)
 पेपर III : स्पेशल स्टडी ऑफ ए प्रोजेक्टेड और पोइंट (1. गालिब, 2. हली, 3. नीलाना अबुल कलाम आजाद, 4. इकबाल, 5. फौज अहमद फौज, 6. सलीम अहमद खॉं, 7. पैमचन्द)
 पेपर IV : डिस्सर्टेशन ऑफ उर्दू लिटरेचर एम.ए. (फाइनल)

- पेपर V : कसीदा, मसनावी, मसनवी
 पेपर II : तनकीदी व तहकीक
 पेपर VII (A) : सज्जीदियात, लंगेज-फारसी अथवा
 पेपर VII (B) : तन्जी गिजाह
 पेपर VIII (A) : मनजूम निमारी अथवा
 पेपर VIII (B) : सुफियन
 पेपर VIII (C) : डिजर्टेशन (Dissertation)
 पेपर IX (A) : जनरल इवें ऑफ उर्दू

प्रथम प्रश्न पत्र

समय : 3 घंटे

कुल पाँच सवाल हल करना है। प्रत्येक इकाई से एक सवाल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड (अ)

- (इस खण्ड के दोनों हिस्से ज़ाबानी होंगे)
 (अ) गूजल के दस अक्षर में से पाँच अक्षर की तनकीदी तररीह।
 (ब) मनजूम के तीन इकतेबासात दिये जायेंगे। जिनमें से दो की तनकीदी तररीह।

खण्ड 'ब'

- (अ) गुज़ल की सिन्ध और गुज़ल से संबंधित आलोचनात्मक प्रश्न।
 (ब) वली, मीर, गालिब, दाग, फिराक की गुज़ल गोई पर सामान्य आलोचनात्मक प्रश्न।

खण्ड 'स'

- (अ) सिन्धे नज़्म और नज़्म के दीमर पहलुओं पर तनकीदी प्रश्न।
 (ब) नज़ीर अकबरआबादी, अकबर इलाहाबादी, इकबाल, फ़ैज़, जोश की नज़्म निगारी पर तनकीदी प्रश्न।

पाठ्यक्रम पुस्तकें :

1. मुताला-ए-वली-शारिब खदीलवी (रवीफ 'अलिफ') प्रथम बीस गज़लें।
2. इनतेश्बाबे कलाम-ए-मीर, संपादक-डॉ. मोहम्मद हसन (रवीफ 'अलिफ') प्रथम बीस गज़लें।
3. दीवान-ए-गालिब, संपादक मालिकराम (रवीफ 'ब') प्रथम बीस गज़लें।
4. आफताबे दाग (रवीफ 'नून') प्रथम बीस गज़लें।
5. गुले नरमा, फिराक गोरखपुरी (प्रथम बीस गज़लें)
6. नज़ीर अकबरआबादी : आदमी नामा, होली नामा
7. अकबर इलाहाबादी- इक बूटी सिनी मुदन से कर शिवा लन्दन में अकबर, बर्के कलीसा, सय्यद से आज हज़रत शायज़ ने यह कहा।
8. इकबाल : तुल-ए-इस्लाम, मस्जिद कुरबा।
9. फ़ैज़ : मुझसे पहली सी मोहम्बत मेरी मेहनत न मींग, सुक़े बाज़ादी।
10. जोश : जानुनवाज़ियां, शिकस्त ज़िन्दा की ख़ाब।

सहायक पुस्तकें :

1. वली गुज़राती द्वारा ज़हीरुद्दीन मुदनी
2. मीर हयात और शायरी द्वारा डॉ. उमराव अहमद फ़ारुकी।
3. आहंगे गालिब द्वारा डॉ. यूसुफ़ हुसैन ख़ाँ।
4. उर्दू गुज़ल द्वारा डॉ. यूसुफ़ हुसैन ख़ाँ।
5. मीर और मीरयात द्वारा डॉ. मज़हूर गोरखपुरी।
6. गालिब शख्स और शायर मज़हूर गोरखपुरी।
7. कुतिसयत इकबाल-(सदी एडीशन) संपादित द्वारा - एज़ुकेसनल बुक आउस अलीगढ़
8. रुहे इकबाल-द्वारा डॉ. यूसुफ़ हुसैन ख़ाँ।
9. अकबर इलाहाबादी समाजी व शिवाजी मुतालेआ-द्वारा अक़सौ ज़फ़र
10. इकबाल फलसफी और शायर - विकार अज़ीम
11. इकबाल की शैरी ज़बान - डॉ. सैयद सादिक अली
12. इकबाल के शैरी असातीब - डॉ. सैयद सादिक अली

13. नई नज़्म का सफ़र-द्वारा खलीलुर्रहमान आजमी
14. नई नज़्म की करवटें- डॉ. वज़ीर आगा
15. उर्दू में तवील नज़्म निगारी द्वारा आर. ए. काज़मी
16. त्रैमासिक नखलिस्तान, राजस्थान उर्दू अकादमी जयपुर अंक 11, शुमारी 2 (जुलाई से सितम्बर 1990)

द्वितीय प्रश्न पत्र-नख (दास्तान, नॉविल, अफसाना , ड्रामा)
 समय 3 घंटे
 अंक : 100
 कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। हर इकाई से एक प्रश्न हल करना लाज़मी होगा।

खण्ड 'अ'

दिये गये तीन नज़्मी इकतेबासात में से दो की तनकीदी तशरीह मय हवाला-ए-सैय्याको संवाक (यह प्रश्न अनिवार्य होगा)

खण्ड 'ब'

दास्तान और नॉविल पर चर्च कर सकालात।
 बागो बहार, मीर अम्न, तोबातुनुसूह-नज़ीर अहमद- उमरावजान अदा, मिर्जा मोहम्मद हादी रुसवा पर तनकीदी सवालात।

खण्ड 'स'

1. अफसाना और ड्रामे पर चर्च कर सकालात
 2. वारदात (प्रेमचन्द) अन्नदाता (कृष्णचन्द) सिल्वरकिंग (आगाहश), अनारकली (इम्तियाज़ अली ताज़) पर तनकीदी सवालात।

पाठ्यपुस्तकें :

1. बाग व बहार द्वारा मीर अम्न
2. तोबातुनुसूह द्वारा डिप्टी नज़ीर अहमद
3. उमरावजान द्वारा मिर्जा मोहम्मद हादी रुसवा।
4. वारदात द्वारा प्रेमचंद।
5. अन्नदाता द्वारा कृष्ण चन्द
6. सिल्वर किंग द्वारा आगाहश
7. अनारकली द्वारा इम्तियाज़ अली ताज़

सहायक पुस्तकें :

1. फ़ने दास्तानगोई द्वारा कलीमुददीन अहमद
2. नया अफसाना द्वारा विकार अज़ीम
3. उर्दू नॉविल की तारीख़ द्वारा अली अब्बास हुसैनी
4. उर्दू ड्रामा तारीख़ व तनकीद द्वारा इशरत रहमानी
5. बागो बहार संपादक सलीम अख़्तर (मुकदमा)

6. उर्दू ज़ामा का इरतेका द्वारा इररात रहमानी
7. प्रेमचन्द कहानी का रेहनुमा द्वारा डॉ. ज़ाफर रज़ा
8. दास्तान से अफसाने तक द्वारा विकार अज़ीम
9. मुंशी प्रेमचन्द शख्सियत और कारनामे द्वारा कमर रईस
10. हमारी दास्तानें द्वारा विकार अज़ीम
11. उर्दू ज़ामा रिवायत और तज़ुर्बा डॉ. अरिष्या निशात
12. उर्दू की नयी दास्तानें द्वारा डॉ. ज्ञानचन्द जैन
13. नौविल का फन द्वारा अबुल कलाम कासमी
14. उर्दू दास्तान तहकीक व तनकीद द्वारा डॉ. कमरुल हुदा फरीदी

तृतीय प्रश्न पत्र:

स्पेशल स्टडी ऑफ़ ए पॉइंट और प्रोज़राइटर

- (1. गालिब, 2. हाली, 3. मीलाना अबुल कलाम आज़ाद, 4. इकबाल,
5. फ़ैज़ अहमद फ़ैज़, 6. सर सैयद अहमद ख़ॉं, 7. प्रेमचन्द)

समय : 3 घंटे अंक : 100

केवल पाँच सवालात पूछे जायेंगे। प्रत्येक इकाई से एक सवाल करना अनिवार्य होगा। प्रश्न प्रथम करना ज़रूरी है।

खण्ड 'अ'

- (अ) दिये गये नयी अवस्था मन्ज़ूम मुकतेबासात की तनकीदी तसरीह जो कोर्स में शामिल शायर या नस्र निगार की तखलीक होनी। (इस प्रश्न में आन्तरिक छूट उपलब्ध रहेगी)
- (ब) कोर्स में शामिल शायर या नस्र निगार की सवानेह उमरी और हालाते जिन्दगी।

खण्ड 'ब'

कोर्स में शामिल शाइर या नस्र निगार के अदबी कारनामों का तनकीदी जाएजा।

खण्ड 'स'

कोर्स में शामिल शाइर या नस्र निगार पर जनरल सवालनात।

चतुर्थ प्रश्न पत्र : डिस्ट्री आफ़ उर्दू लिटरेचर

समय : 3 घंटे अंक : 100

केवल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न करना अनिवार्य होगा। प्रश्न पत्र तीन इकाईयों में विभक्त होगा।

खण्ड 'अ'

- (अ) उर्दू ज़बान की इस्तेदा
(ब) दकन में उर्दू नस्र का इरतेका
(स) तारीखे अदबे हिन्दी :
(1) वीरगाथा काल (2) रीतिकाल (3) भक्तिकाल

खण्ड 'ब'

- (अ) शिमाली हिन्द में उर्दू नस्र का इरतेका
(ब) देहली और लखनऊ का दबिस्तान शायरी
(स) उर्दू शायरी की जदीद असनाफ़ : आजाद नज़्म, मुअर्रा नज़्म, नयी नज़्म।

खण्ड 'स'

- (अ) जदीद शायरी (ब) तरक्की पसन्द अदब
(स) उर्दू अदब पर मगरिबी असरात

सहायक पुस्तके :

1. दकन में उर्दू द्वारा नसीरुद्दीन हाशमी
2. मुकदमा-ए-तारीख -ए-जबाने-ए-उर्दू द्वारा डॉ. मसूद हुसैन ख़ॉं
3. दिल्ली का दबिस्ताने शायरी द्वारा नूरुल हसन हाशमी
4. लखनऊ का दबिस्ताने शायरी द्वारा अबुल्लैस सिद्दीकी
5. तारीखे अदब उर्दू द्वारा डॉ. नूरुल हसन नकवी
6. तारीखे अदब उर्दू द्वारा डॉ. जमील जालिबी
7. उर्दू की लिसानी तारीख द्वारा डॉ. मिर्जा खलील अहमद बेग
8. तरक्की पसंद अदब द्वारा डॉ. सरदार जाफरी
9. हिन्दी अदब की तारीख द्वारा डॉ. मोहम्मद हसन
10. नए अदबी रुजहानात द्वारा डॉ. एजाज हसन
11. दकनी अदब की तारीख द्वारा डॉ. मोहियुद्दिन कादरी जोर
12. अदबी नस्र का इरतेका द्वारा डॉ. शहनाज़ अज़ुम
13. उर्दू शायरी का फन्नी इरतेका द्वारा डॉ. फरमान फतेहपुरी (विषय से सम्बन्धित मजामीन के संदर्भ में)
14. उर्दू अदब पर मगरिबी असरात द्वारा डॉ. हामिदी काशमीरी।

एम.ए. (फाइनेल) उर्दू

समय : 3 घंटे

अंक : 100

पंचम प्रश्न पत्र : कसीदा, मर्सिया, मसनवी

केवल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न हल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड 'अ'

- (अ) कसीदा, मर्सिया, मसनवी से माखुज इकतेबासात की तनकीदी तशरीह।
(यह प्रश्न अनिवार्य होगा।)
- (ब) सोदा, जोक, मोहसीन काकोरवी और सिन्के कसीदा पर तनकीदी और जनरल सवालात।

खण्ड 'ब'

- (अ) जमीर, मीर अनीस, मिर्जा दबीर और सिन्के मर्सिया पर तनकीदी और जनरल सवालात।

खण्ड 'स'

- (अ) मीर हसन, पण्डित दयाशंकर नसीम, नवाब मिर्जा शौक और सिन्के मसनवी पर तनकीदी और जनरल सवालात।

पाठ्य पुस्तकें :

1. सोदा : उठ गया बहमन व देका चमनिसुती से अमल
2. जोक : जहे निशात अगर कीजिए इसे इहरीर
3. मोहसीन काकोरवी : सन्ते काशी से चला जानिबे मधुसा बादल
4. जमीर : किस नूर की खलिस में मेरी जल्वामरी है।
5. अनीस : जब कता की मुसाफवे राब आफताब ने
6. दबीर : पैदा शुआ-ए-महर की मिकदाब जब हुई
7. मीर हसन : मसनवी मोहसल बकान
8. दयाशंकर नसीम : गुलजारे नसीम
9. नवाब मिर्जा शौक : जहरे इरक

सहायक पुस्तकें :

1. उर्दू कसीदा निगारी द्वारा उम्मे हानी अशरफ
2. उर्दू कसीदा निगारी का तनकीदी जाएजा द्वारा डॉ. मेहमूद इलाही
3. उर्दू में कसीदा निगारी द्वारा डॉ. अबू मोहम्मद सहर
4. उर्दू मर्सिया द्वारा सिफारिश हुसैन
5. उर्दू मर्सिया का इरतेका द्वारा डॉ. मसीदुज्जमा
6. मवाजना-ए-अनीस व दबीर द्वारा शिबली नोमानी
7. उर्दू मसनवी शिमाखी हिन्द में उम्मे डॉ. ज्ञानचन्द जैन
8. उर्दू मसनवी का इरतेका द्वारा अब्दुल कादिर सरवरी
9. उर्दू मसनवी निगारी द्वारा डॉ. मोहम्मद अकील
10. अनीस शनासी द्वारा डॉ. फजले इमाम
11. उर्दू मर्सिया निगारी द्वारा उम्मे हानी अशरफ

षष्ठम् प्रश्न पत्र : उर्दू तनकीद और तहकीक

समय : 3 घंटे

अंक : 100

कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई में से एक प्रश्न हल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड 'अ'

- (अ) तनकीद की तारीफ और माहियत
(ब) फारसी अरबी और अंग्रेजी में तनकीद के उसूल और नजरियात
(स) तहकीक की तारीफ और तरीका-ए-कार
(द) तनकीद और तहकीक का बाहमी रिश्ता

खण्ड 'ब'

- (अ) इब्तेदायी तनकीदी तजकरे-निकातुरशाअरा तजकरा-ए-शोरा-ए-उर्दू और गुलशन-ए-बेखार के हवाले से।
(ब) उर्दू तहकीक निगारी की तारीख
(स) अमली तनकीद - गजल, मज्म, मर्सिया, नाकिल, अफसाना और ज़ामा।

खण्ड 'स'

- (अ) तनकीद के मुख्तलिफ असालीब-तास्सुराती इरतेकाकी नफसियातीए हयती और माबाद-ए-उदीद तनकीद का तआरुफ।
(ब) उर्दू के अहम नक्काद-हासी, शिबली, एहतेशाम हुसैन, मजनें गोरखपुरी, आल-ए-अहमद सुरु, कलीमुद्दीन अहमद, मोहम्मद हसन, और शम्सुर्रहमान फारुकी
(स) अब्दुल हक और महमूद शिरानी की तहकीकी खिदमात।
(द) बाग-ओ-बहार मुरत्तब रशीद हसन खॉ का खुसूसी मुतालिया (सिर्फ मुकद्दमा)

सहायक पुस्तकें :

1. फिक्शन की तनकीद के चन्द मसाईल-आबिद सुहेल
2. फन-ए-अफसाना निगारी-बकार अजीम
3. कारी असास तनकीद- गोपी चन्द नारंग
4. माबादियात-ए-तहकीक - टी.ए. अलवी
5. मगरिबी तनकीद के उसूल-सैज्जाद बाकर रिजवी
6. मआसिर उर्दू तनकीद-मसाईल व मैलानात-शारिफ रदोतवी
7. तहकीक का फन - ज्ञान चन्द जैन
8. बाग-ओ-बहार मुरत्तब रशीद हसन खॉ (सिर्फ मुकद्दमा)
9. मुकद्दमा शेर-ओ-शायरी - हाली
10. शेर-उल-अजम हिस्सा अब्दल, दोम - शिबली

11. उर्दू तहकीक - मसाईल-ओ-तजजिया
12. तनकीदी नजरियात-हिस्सा अब्बल व दोम
13. उर्दू तनकीद के बुनियादी मसाईल - आस-ए-अहमद सुरुर
14. उर्दू नाविल की तनकीदी तारीख-अहसन फारुकी
15. उर्दू डामा-इशरत रहमानी

सप्तम प्रश्न पत्र (अ) सब्सीडीएरी लैग्वेंज-फारसी

समय 3 घंटे

अंक : 00

कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई में से एक प्रश्न हल करना अनिवार्य होगा।

खण्ड 'अ'

- (अ) तीन नसी इकतेबासात में से दो का उर्दू में अनुवाद अंक 20
 (ब) मसनवी के पाँच अशआर की उर्दू में तशरीह अंक 30
 (स) गजल के चार अशआर या दो रुबाइयात की उर्दू में तशरीह

खण्ड 'ब'

किसी एक शायर या नस निगार की हयात और अदबी खिदमात पर सवालात। अथवा किसी एक सबक का खुलासा। अंक 20

खण्ड 'स'

उर्दू जुमलों का फारसी में तर्जुमा (दस में से पाँच जुम्ले करना है)

अंक 15

फारसी क्वाइद : (दस में से कोई पाँच की तारीफ मय मिसाल) अंक 15

इस्म, जमीर, सिफत, फेल, इस्मे मफचूल, मसदर, मुजारे, फेले भाजी और उसकी किस्में, हाल, मुस्तकबिल, ईहाम, तजाद, तशबीह, इस्तेआरा, लफफोनद्य, मुरतब और गैर मुरतब, तलमीह, हुस्न-ए तालील, तजोहुल-ए आरिफाना, मिराआतुन्नजीर

पाठ्यपुस्तकें :

इन्तेखाबे नस व नज्म/फारसी बराए एम.ए. सम्पादित द्वारा विभाग, मुस्लिम विश्वविद्यालय, अलीगढ़।

निम्नलिखित भाग पाठ्यपुस्तक में सम्मिलित नहीं है-

- (अ) नज्म (1) मसनवी अमीर खुसरो (2) गजलियात-ए-गालिब
 (ब) नस (1) काबूस नामा (2) रूकआत-ए-आलमगीरी

सहायक पुस्तकें :

- (1) फारसी ग्रामर द्वारा सैयद इसहाक अली
- (2) ईरानी ज़बान का कायदा द्वारा अब्दुल मन्नान बेदिल
- (3) तारीखे अदबियाते ईरान (उर्दू तर्जुमा) द्वारा एस. मुबारिजुद्दीन रिफात

सप्तम प्रश्न पत्र (ब) तन्जो-मिजाह

समय : 3 घंटे

अंक : 100

कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई में से एक प्रश्न हल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड 'अ'

तन्ज, मिजाह, बजलासन्जी-व-जराफत की तारीफ और आगाजो इशतेका

खण्ड 'ब'

- (अ) उर्दू में मखासिराना मिजाहिया अदब
 (ब) खन्दों (रशीद अहमद सिद्दीकी), पतरस के मजमिन (पतरस बुखारी), बहर हाल (मुज्तबा हुसैन) पर तनकीदी और जनरल सवालात।

खण्ड 'स'

कुल्लियाते अकबर (सिर्फ मिजाहिया हिस्सा) मता-ए-वाही (रजा वाही नकवी), मिन्टों के अफसाने (सआदत हसन मिन्टो), जर गुजिरत (मुस्ताक अहमद युसूफी), उल्टा दरख्त (कृष्णचन्द्र), रांग नम्बर (शफीक फरहत) पर तनकीदी व जनरल सवालात।

पाठ्यपुस्तकें :

1. खन्दों द्वारा रशीद अहमद सिद्दीकी
2. पतरस के मजमिन-द्वारा पतरस बुखारी
3. बहरहाल- मुज्तबा हुसैन
4. कुल्लियाते अकबर इलाहवादी (सिर्फ मिजाहिया हिस्सा)
5. मताए वाही, द्वारा रजावाही नकवी (सिर्फ इबतेदाई 50 पेज)
6. मिन्टो के अफसाने द्वारा सआदत हसन मिन्टो
7. जर गुजिरत द्वारा मुस्ताक अहमद युसूफी
8. उल्टा दरख्त-कृष्ण चन्द्र
9. रांग नम्बर द्वारा शफीक फरहत

सहायक पुस्तकें :

1. अलीगढ़ मैगज़ीन तन्जो मिजाह नम्बर
2. तन्जियात व मुजहेकात द्वारा रशीद अहमद सिद्दीकी
3. उर्दू अदब में तन्जो मिजाह द्वारा वजीर आगा
4. शाहकार, तन्जो मिजाह नम्बर
5. आजकल, तन्जो मिजाह नम्बर
6. उर्दू अदब में तन्जो मिजाह द्वारा फारुक काकोरवी
7. जदीद उर्दू अदब द्वारा डॉ. मोहम्मद हसन

8. आज का उर्दू अदब द्वारा डॉ. अबुलसीस सिद्दीकी
9. उर्दू नॉवील में तन्जो मिजाह द्वारा शमा जेदी
10. उर्दू अदब में तन्जो मिजाह द्वारा ताहिर लीसवी

अष्टम प्रश्न पत्र (अ) मजमून निगारी अथवा (ब) सूफिज़्म
अथवा

(स) डिज़रटेशन

(अ) मजमून निगारी

समय 3 घंटे

अंक 100

किन्हीं दो विषयों पर मजमून लिखना होगा। दोनों मजमून 50-50 अंकों के होंगे।

(ब) सूफिज़्म

समय 3 घंटे

अंक 100

कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई में एक हल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड 'अ'

(अ) तसव्वुफ की तारीफ और रिवायत (ब) हिन्दुस्तान में मिस्तीसिज़्म का इरतेका

(स) तसव्वुफ का खुसूसी अहद

खण्ड 'ब'

(अ) वहदतउल वजूद और वहदतउल शहूद (ब) तसव्वुफ, हिन्दुस्तानी तसव्वुर और भक्ति तहरीक (स) तसव्वुफ का हिन्दुस्तानी समाज पर असर

खण्ड 'स'

(अ) तसव्वुफ में शरीयत और तरीकत का तसव्वुर

(1) ख्वाजा मोईनुद्दीन चिरती (2) ख्वाजा निजामुद्दीन औलिया (3) बाबा शेख फरीद

(ब) उर्दू नसब व नज़्म में तसव्वुफ

(1) ख्वाजा मखदूम (2) बन्दा नवाज़ गैस दर्राज (3) शेख बुरहानुद्दीन जानम (4) वली (5) सिराज (6) मिर्जा मजहर जानजाना (7) मीर (8) दर्द (9) असगर गौन्डवी

सहायक पुस्तकें :

1. इन्साइक्लोपेडिया ऑफ इस्लाम द्वारा मैसिजनर
2. तारीखे मशायखे चिश्त द्वारा के. ए. काजमी
3. एन इन्ट्राडक्शन टू इस्लाम मिस्टिसिज़्म द्वारा ए. जी. एनबरी

4. इस्लाम का असर हिन्दुस्तानी तमददून पर द्वारा डॉ. तारा चन्द
5. फवाइदुल फवाद (इरान) द्वारा मीर हसन खलाई
6. कशफुल माहजूम (इरान) द्वारा दातागंज बख्श
7. किताबुल उलमा
8. आइने मारेफत द्वारा ऐजाज़ हुसैन
9. तसव्वुफ इस्लाम द्वारा डॉ. मौलाना अब्दुल माजिद दरियावादी
10. मबाहिस व मसाइल द्वारा जिया अहमद नदायूनी
11. तसव्वुफ और उर्दू शायरी द्वारा सादिक हैदर दानिश
12. ए हिस्ट्री ऑफ तसव्वुफ इन इण्डिया द्वारा अतहर अब्बास रिज़वी पार्ट 1 व 2
13. मसाइले तसव्वुफ द्वारा मेकरा अकबर आबादी
14. सूफिज़्म इट्स सैन्ट्स एण्ड शायरान द्वारा विशॉप सुबहान
15. असगर गौन्डवी द्वारा सलाम संदेलवी
16. शरीयत और तरीकत मौलाना अशरफ धानवी
17. तसव्वुफ की तारीफ और तारीख द्वारा शकील अहमद सिद्दीकी

(स) डिज़रटेशन

नोट :- विभागाध्यक्ष की स्वीकृती के उपरान्त किसी अदबी मोजू पर लगभग छी वृत्तों का डिज़रटेशन जो विभाग के किसी भी रिसर्च सुपरवाइजर की निगरानी में लिखा गया हो एवं कॉलेज के निर्देशानुसार समय पर परीक्षा प्रकोष्ठ/विभाग में प्रस्तुत किया जायेगा।

नवम प्रश्न पत्र - जनरल सर्वे ऑफ उर्दू लिटरेचर

समय 3 घंटे

अंक 100

कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर देने होंगे। प्रत्येक इकाई में एक प्रश्न हल करना अनिवार्य होगा। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड 'अ'

- (1) अहद की तारीफ, अहमियात, अहक़ाज व तकासिद
- (2) दकन में उर्दू शायरी की इकाई
- (3) उर्दू सहाफत - तहजीबुल मुक़ददात, अक़ब पंच, उर्दू-ए-मौअल्ला, और अल हिलाल
- (4) शिमाती हिन्द में उर्दू शायरी

खण्ड 'ब'

- (1) उर्दू रस्मूल खत - तारुफ खुसूसियात और इफादियत
- (2) फोर्ट विलियम कॉलेज

(3) اعلیٰ گد تھریک

(4) ترککی پسند تھریک

(5) نچم جدیو کا آگاجو ہرتکا

خطہ-س

(1) گجل- کسیدا، مسییا اور پدیو

(2) ہندوستان کی تاریخی آزادی اور ارد شہر-آ-ادب

(3) ارد میں لگات نیگاری اور فرہنگ نوسی کی ریوات

(4) ارد کی مہار (مسی) اسناف

(5) راجستان میں ارد ادب کا ہرتکا اور مہار شاعر اور ادیب سہایک پستک :

1. گجل اور مواتا-۱-گجل دھارا آ. ہماپت بھلوی
2. اسناف ادب سمپادیت دھارا جانییا ارد اعلیٰ گد (پدی)
3. اسناف ادب دھارا ہماپت مورتی
4. فنی شاعری-اخطار دھلوی
5. ارد ادب آزادی کے باد دھارا سیددھلوی
6. ارد زبان و ادب پر ایک نچر دھارا آ. سید سعید علی
7. آج کا ارد ادب دھارا آ. سید سعید علی
8. ارد ادب کی ایک سدی-آ. سید سعید علی
9. تکرار-شہر-۱-جکپور دھارا سید سعید علی
10. راجستان میں ارد کے سالی، ارد سمپادیت جکپور 1968. سمپادک وہیدوللاہ خان
11. ریاسات ٹوک اور ارد شاعری دھارا مکتار شامی
12. بستمیل سیدی کھس اور شاعر، سمپادک نیشنل اکادمی دھلوی
13. سرتو جیستہ گجل-اخطار افساری
14. راجستان میں ارد زبان و ادب 1857 تک آ. ا. ا. عثمانی
15. تریماسیک 'نخلستان' نمبر 11 اور
16. فوٹ ویلیئم کالج کی ادبی بستمیل دھارا آ. ا. ا. عثمانی
17. جدیو ارد تانکیہ سرتو اور نچریات دھارا - آ. شاعر رتو
18. ارد رستولخت اور ہملا-اک-مولا-آ. ا. ا. عثمانی
19. نئی نچم کا سفر - خلیلورہمان آ. ا. ا. عثمانی
20. ارد میں ترککی پسند تھریک-خلیلورہمان آ. ا. ا. عثمانی
21. ارد سہافت، ترمیما و ہراوت-سید سعید علی
22. لگات نوسی کے مساہل-گوبیچند نارنگ
23. تاریخی سہافت - ہفتہوار سرتو

M.A. Urdu

ایم۔ اے، اردو

ایم۔ اے (پریویس) میں چار اور ایم۔ اے (فائل) میں پانچ۔ اس طرح کل نو پرچے ہوں گے۔ ہر ایک پرچہ سو نمبر کا ہوگا۔ امتحان کا وقت فی پرچہ تین گھنٹے مقرر ہے۔ نمبروں کی تقسیم پرچہ وار حسب ذیل ہے۔

ایم۔ اے (پریویس)

نظم و غزل	: پرچہ اول
نثر (داستان، ناول، افسانہ، ڈراما)	: پرچہ دوم
ایکٹل اسٹڈی آف اے پروزر انٹرو اور پوسٹ	: پرچہ سوم
(1) غالب (2) حالی (3) مولانا ابوالکلام آزاد (4) اقبال (5) فیض	
(6) سر سید احمد خاں (7) پریم چند	
ہسٹری آف اردو لٹریچر	: پرچہ چہارم
ایم۔ اے (فائل)	
قصیدہ، مرثیہ، مثنوی	: پرچہ پنجم
تقدیر و تحقیق	: پرچہ ششم
سوسی ڈیری لکچر، فارسی	: پرچہ ہفتم (اے)
طرح و حرا	: پرچہ ہفتم (بی)
ایسیو آن لٹریچر ٹاکس یا	: پرچہ ہفتم (اے)
تصوف یا	: پرچہ ہفتم (بی)
ڈزیشن	: پرچہ ہفتم (سی)
جزل سروے آف اردو لٹریچر	: پرچہ ہفتم

(مضامین)

- (۱) نظیر اکبر آبادی
آدی نامہ، ہولی نامہ
- (۲) اکبر ال آبادی
اکتتیمیں بدن سے کر لیا لندن میں عقد
- (۳) اقبال
”برق کھینسا“ سید سے آج حضرت داعی نے یہ کہا
طلوع اسلام، مسجد قرطبہ
- (۴) فیض
مجھ سے پہلی سی محبت مرے محبوب نہ مانگ، صبح آزادی
- (۵) جوش
جاسن والیاں، فلسفہ زنداں کا خواب

معاون کتب:

- (۱) ولی گجراتی
از: ڈاکٹر ظہیر الدین مدنی
- (۲) میر۔ حیات اور شاعری
از: ڈاکٹر خدیجہ احمد فاروقی
- (۳) آہنگ غالب
از: ڈاکٹر یوسف حسین خاں
- (۴) اردو غزل
از: ڈاکٹر یوسف حسین خاں
- (۵) میر و میریات
از: ڈاکٹر محسن کور کھجوری
- (۶) غالب، فیض اور شاعر
از: ڈاکٹر محسن کور کھجوری
- (۷) کلیات اقبال
از: (صدیق ایڈیشن) ناشر ایجوکیشنل بک ہاؤس علی گڑھ
- (۸) روح اقبال
از: ڈاکٹر یوسف حسین خاں
- (۹) اقبال کی شعری زبان
از: ڈاکٹر سید صادق علی
- (۱۰) اقبال کے شعری تصانیف
از: ڈاکٹر سید صادق علی
- (۱۱) اکبر ال آبادی، سماجی و سیاسی مطالعہ
از: ڈاکٹر انشاں ظفر
- (۱۲) اقبال۔ فلسفی اور شاعر
از: ڈاکٹر وقار عظیم
- (۱۳) نئی نظم کا سفر
از: فیض الرحمن اعظمی
- (۱۴) نئی نظم کی کروٹیں
از: ڈاکٹر وزیر آقا
- (۱۵) اردو میں طویل نظم نگاری
از: آر۔ اے۔ کالمی
- (۱۶) نخلستان (سہ ماہی رسالہ)
رائیسختان اردو کادی جے پور
(جلد ۱۱۔ جولائی سے ستمبر ۱۹۹۰ء)

M.A. (P) Paper-I-Urdu

انیم۔ اے (پروپوزیشن) اردو
پرچہ اول: نظم و غزل

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ حصہ الف کے دونوں سوالات لازمی ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ الف:

- (۱) مجوزہ غزلوں کے دس اشعار میں سے پانچ اشعار کی تنقیدی تشریح
- (۲) مجوزہ نظموں کے تین اقتباسات میں سے دو اقتباسات کی تنقیدی تشریح

حصہ ب:

- (۱) غزل کی ہیئت اور صنف غزل پر عام و تنقیدی سوالات
- (۲) نصاب میں شامل نظم کو شعرا، نظیر، اکبر، اقبال، فیض اور جوش کی غزل گوئی پر سوالات۔

حصہ ج:

- (۱) نظم کی ہیئت اور صنف نظم کے دیگر پہلوؤں پر عام و تنقیدی سوالات
- (۲) نصاب میں شامل نظم کو شعرا، نظیر، اکبر، اقبال، فیض اور جوش کی نظم نگاری پر تنقیدی سوالات۔

نصابی کتب:

(غزلیات)

- (۱) مطالعہ ولی
از: شاہد رولوی (ردیف الف) پہلی بیس غزلیات
- (۲) انتخاب کلام میر
از: ڈاکٹر محمد حسن (ردیف الف) پہلی بیس غزلیات
- (۳) دیوان غالب
از: مالک رام (ردیف ب) پہلی بیس غزلیات
- (۴) آفتابِ داغ
از: مالک رام (ردیف ب) پہلی بیس غزلیات
- (۵) گل نغمہ
از: مالک رام پہلی بیس غزلیات

M.A.(P) Paper-II-Urdu

پرچہ دوم : نثر (داستان، ناول، افسانہ اور ڈراما)

وقت : تین گھنٹے

کل نمبر ۱۰۰

نوٹ: ہر حصہ میں کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔ پہلے سوال کا حصہ 'الف' کرنا لازمی ہے۔

حصہ 'الف'

(۱) مجوزہ نصاب میں شامل تین اقتباسات میں سے دو کی تشریح مع حوالہ سیاق و سباق

حصہ 'ب'

(۱) داستان اور ناول پر عام سوالات

(۲) "باغ و بہار" (میرامن) توبہ النصوح (نذیر احمد) امر اوجان آدا (مرزا ہادی رسوا) پر تنقیدی سوالات

حصہ 'ج'

(۱) افسانہ اور ڈرامے پر عام سوالات

(۲) واردات (پریم چند) ان داتا (کرشن چندر) سلورنگ (آغا حشر) انارکلی (اتحاد علی تاج) پر تنقیدی سوالات

نصابی کتب:

(۱)	باغ و بہار	از: میرامن
(۲)	توبہ النصوح	از: نذیر احمد
(۳)	امر اوجان آدا	از: مرزا ہادی رسوا
(۴)	واردات	از: پریم چند
(۵)	ان داتا	از: کرشن چندر
(۶)	سلورنگ	از: آغا حشر کاشمیری
(۷)	انارکلی	از: اتحاد علی تاج

معاون کتب:

- (۱) قرن داستان گوئی از: کلیم الدین احمد

(۲)	نیا افسانہ	از: ڈاکٹر وقار عظیم
(۳)	اردو ناول کی تاریخ	از: علی عباس حسینی
(۴)	اردو ڈراما۔ تاریخ و تنقید	از: عشرت رحمانی
(۵)	باغ و بہار (مقدمہ)	مرتب: سلیم اختر
(۶)	اردو ڈرامے کا ارتقا	از: عشرت رحمانی
(۷)	پریم چند۔ کہانی کا ڈرامہ	از: ڈاکٹر جعفر
(۸)	داستان سے افسانہ تک	از: ڈاکٹر وقار عظیم
(۹)	فشی پریم چند۔ شخصیت اور کارنامے	از: ڈاکٹر قمر بیس
(۱۰)	ہماری داستانیں	از: ڈاکٹر وقار عظیم
(۱۱)	اردو ڈراما۔ روایت اور تجزیہ	از: ڈاکٹر علیہ نشاط
(۱۲)	اردو کی نثری داستانیں	از: ڈاکٹر گیان چند جین

M.A.(p)-iii Urdu

پرچہ سوم

اشعری اسٹڈی آف اسے پروردگار اور پیمبر

- (۱) مرزا غالب (۲) مولانا حالی (۳) مولانا اکلام آزاد (۴) علامہ اقبال (۵) فیض احمد فیض (۶) سر سید احمد خاں (۷) پریم چند

کل نمبر ۱۰۰

وقت : تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصے میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ حصہ الف کا پہلا سوال لازمی ہے۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ 'الف'

- (۱) منتخب شاعر یا نثر نگار کے کلام میں سے نثری و منظوم دو اقتباسات کی تشریح (اس سوال میں اندرونی ربط سے متعلق سوالات نہیں ہوں گے۔)
- (۲) منتخب شاعر یا نثر نگار کے سوانحی حالات پر سوالات

حصہ 'ب'

- (۱) منتخب شاعر یا نثر نگار کی ملی و ادبی خدمات کا تنقیدی جائزہ۔

حصہ الف

(۱) منتخب شاعر یا نثر کار پر عمومی و تنقیدی سوالات۔

M.A. (p) Paper-iv Urdu

پرچہ چہارم: ہسٹری آف اردو نثر پرچہ

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ الف

- (۱) اردو زبان کی ابتدا
- (۲) دکن میں اردو نثر و نظم کا ارتقا
- (۳) تاریخ ادب ہندی (ویر کا تھا کال، برہتی کال، بھکتی کال)

حصہ ب

- (۱) شمالی ہند میں اردو نثر کا ارتقا
- (۲) دبستان دہلی، لکھنؤ کی شاعری۔
- (۳) اردو شاعری کی جدید اقسام: اردو نظم، مہر کی نظم، نثری نظم

حصہ ج

- (۱) جدید شاعری
- (۲) ترقی پسند ادب
- (۳) اردو ادب پر مغربی اثرات

معاون کتب:

- (۱) تاریخ ادب اردو
- (۲) دکن میں ادب
- (۳) مقدمہ تاریخ زبان اردو
- (۴) لکھنؤ کا دبستان شاعری
- (۵) دہلی کا دبستان شاعری

از: ڈاکٹر جمیل جالبی

(۶) تاریخ ادب اردو

از: ڈاکٹر مرزا ظہیر احمد بیگ

(۷) اردو کی لسانی تاریخ

از: علی سرور احمد جعفری

(۸) ترقی پسند ادب

از: ڈاکٹر محمد حسن

(۹) ہندی ادب کی تاریخ

از: ڈاکٹر اعجاز حسین

(۱۰) نئے ادبی رجحانات

از: ڈاکٹر محمد الدین قادری زور

(۱۱) دکنی ادب کی تاریخ

از: ڈاکٹر شہناز انجم

(۱۲) اردو شاعری کا ارتقا

از: ڈاکٹر فرمان فتح پوری

(۱۳) اردو شاعری کا فنی ارتقا

از: ڈاکٹر حامد کاشمیری

(۱۴) اردو ادب پر مغربی اثرات

☆☆☆☆

M.A. (F) Paper-Urdu

ایم۔ اے (فائل) اردو

پرچہ پنجم: قصیدہ، مرثیہ، مثنوی

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔ پہلا سوال کرنا لازمی ہے۔

حصہ الف

- (۱) مجوزہ نصاب میں شامل قصیدہ، مرثیہ اور مثنوی سے ماخوذ اقتباسات کی تنقیدی شرح۔
- (۲) اردو قصیدہ نگاری کے فن اور تاریخ پر تنقیدی سوالات
- (۳) مجوزہ نصاب میں شامل قصیدہ نگاروں (سودا، ذوق، حسن کاکوروی) کی شاعری پر تنقیدی سوالات

حصہ ب

- (۱) اردو مرثیہ نگاری کے فن اور تاریخ پر تنقیدی سوالات

(۲) مجوزہ نصاب میں شامل مرثیہ نگاروں (حمیر، میر انیس، اور مرزا دبیر) کی طرز شاعری پر تنقیدی سوالات۔

حصہ 'ج'

- (۱) اردو مثنوی کے فن اور تاریخی ارتقا پر تنقیدی سوالات
 (۲) مجوزہ نصاب میں شامل مثنویوں (سحر البیان، از میر حسن، گلزار نسیم، از دیا شکر نسیم، زہر عشق، از مرزا شوق) پر عمومی و تنقیدی سوالات۔

مجوزہ نصاب میں شامل امتحانات

قصیدہ

- (۱) سودا اٹھا گیا بہن دوے کا چنستاں سے عمل
 (۲) ذوق زہے نشاط اگر کیجئے اسے تحریر۔
 (۳) محسن کا کوردی ست کاشی سے چلا جانے سحر اہا دل

مرثیہ

- (۱) حمیر کس نور کی مجلس میں میری جلوہ گری ہے
 (۲) انیس جب شمع کی مسافت شب آفتاب نے
 (۳) دبیر پیدا اشعار صبر کی مقرر ارض جب ہوئی

مثنوی

- (۱) میر حسن مثنوی سحر البیان
 (۲) دیا شکر نسیم گلزار نسیم
 (۳) مرزا شوق زہر عشق

معاون کتب:

- (۱) اردو قصیدہ نگاری کا تنقیدی جائزہ از: ڈاکٹر محمود الہی
 (۲) اردو میں قصیدہ نگاری از: ابو محمد سحر
 (۳) اردو مرثیہ از: سقارش حسین
 (۴) اردو مرثیہ کا ارتقا از: ڈاکٹر سید الطیحا

- (۵) موازینہ انیس و دبیر از: شبلی نعمانی
 (۶) اردو مثنوی شالی ہند میں از: ڈاکٹر گیان چند جین
 (۷) اردو مثنوی کا ارتقا از: عبد القادر سروری
 (۸) اردو مثنوی نگاری از: ڈاکٹر محمد عقیل
 (۹) انیس شاعری از: ڈاکٹر فضل امام
 (۱۰) اردو قصیدہ نگاری از: ام ہانی اشرف

M.A. (F) Paper-vi Urdu

پرچہ ہشتم: اردو تنقید اور تحقیق

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ 'الف'

- (۱) تنقید کی تعریف اور ماہیت
 (۲) عربی، فارسی اور انگریزی میں تنقید کے اصول اور نظریات
 (۳) تحقیق کی تعریف اور طریقہ کار
 (۴) تنقید اور تحقیق کا باہمی رشتہ

حصہ 'ب'

- (۱) ابتدائی تنقیدی تذکرے۔ بحوالہ نکات الشعراء، تذکرہ شعرائے اردو، گلشن بے خار
 (۲) اردو تحقیق نگاری کی تاریخ
 (۳) عملی تنقید: غزل، نظم، مرثیہ، ناول، مافسانہ، اور ڈراما

حصہ 'ج'

- (۱) تنقید کے مختلف اسالیب: تاثراتی تنقید، اشتراکی تنقید، نفسیاتی تنقید، ہمبختی اور مابعد جدید تنقید کا تعارف۔
 (۲) اردو کے اہم نقاد: حالی، شبلی، احتشام حسین، مجوں گور کھدوری، آل احمد سرور،

سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ الف

- (۱) نصاب میں شامل تین نثری اقتباسات میں سے دو کا اردو میں ترجمہ مع حوالہ سیاق و سباق۔ ۲۰
- (۲) نصاب میں شامل شہو یوں میں سے پانچ اشعار کی اردو میں تشریح مع حوالہ سیاق و سباق۔ ۱۵+۱۵=۳۰
- (۳) مجوزہ نصاب میں شامل غزلوں میں سے پانچ اشعار کی تشریح یا نصاب میں شامل دور باعیاات کی تشریح مع حوالہ شاعر۔

حصہ ب

- (۱) نصاب میں شامل کسی ایک شاعر یا نثر نگار کی حیات اور ادبی خدمات پر سوالات ۲۰
- (۲) نصاب میں شامل کسی نظم یا سبق کا خلاصہ (اردو میں)۔

حصہ ج

- (۱) ایک اردو اقتباس یا جملوں کا فارسی میں ترجمہ (دس میں سے پانچ جملے) ۱۵
- (۲) فارسی قواعد: درج ذیل اصطلاحات کی مع مثال اردو میں تعریف۔ (دس میں سے کوئی پانچ) ۱۵
- (۱) اسم (۲) ضمیر (۳) صفت (۴) فعل (۵) اسم مفعول (۶) استعارہ (۷) مصدر (۸) مضارع (۹) فعل ماضی اور اس کی اقسام (۱۰) حال (۱۱) مستقبل (۱۲) ایہام (۱۳) تضاد (۱۴) تشبیہ (۱۵) استعارہ (۱۶) لفظ و شعر مرتب و غیر مرتب (۱۷) امرائات الطیر

نصابی کتب:

- (۱) انتخاب نثر و نظم فارسی برائے ایم۔ اے۔ ترتیب: شعبہ فارسی مسلم یونیورسٹی علی گڑھ ہدایت: درج ذیل حصہ نصاب میں شامل نہیں ہے۔
- (الف) نظم: (۱) مثنوی امیر خسرو (۲) غزلیات غالب
- (ب) نثر: (۱) قابوس نامہ (۲) رقصات عالمگیری

کلمہ الدین احمد، محمد حسن اور حسن الرحمن فاروقی

- (۳) عبدالحق اور محمود شیرانی کی تحقیقی خدمات
- (۴) ”باغ و بہار“ مرتب: رشید حسن خاں کا خصوصی مطالعہ (صرف مقدمہ)

معاون کتب:

- (۱) فکشن کی تنقید کے چند مسائل از: عابد سہیل
- (۲) فنِ انسانہ نگاری از: وقار عظیم
- (۳) قاری اساس تنقید از: گوپی چند نارنگ
- (۴) مبادیات تحقیق از: بی۔ اے۔ علوی
- (۵) مغربی تنقید کے اصول از: سجاد ہاقر رضوی
- (۶) محاصرہ اردو تنقید۔ مسائل و میلانات از: شارب ردو لوی
- (۷) تحقیق کا فن از: ڈاکٹر گیان چند جین
- (۸) باغ و بہار مرتبہ: رشید حسن خاں (صرف مقدمہ)
- (۹) مقدمہ شعر و شاعری از: مولانا حالی
- (۱۰) شعر العجم (حصہ اول و دوم) از: مولانا شبلی
- (۱۱) اردو تحقیق۔ مسائل و تجزیہ
- (۱۲) تنقیدی نظریات (حصہ اول و دوم)
- (۱۳) اردو تنقید کے بنیادی مسائل از: آل احمد سرور
- (۱۴) اردو ناول کی تنقیدی تاریخ از: احسن فاروقی
- (۱۵) اردو ڈراما از: عشرت رحمانی

☆☆☆☆

M.A.(F) Paper. vii (A) Urdu

پہلے حصہ: (الف) سہی ڈیری لنگویج (فارسی)

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام

- (۵) متاعِ وادی از: رضا و ادبی نقوی (صرف ابتدائی ۵۰ صفحات)
- (۶) منٹو کے افسانے از: سعادت حسن منٹو
- (۷) زرگزشت از: مشتاق احمد یوسفی
- (۸) اُلٹا درخت از: کرشن چندر
- (۹) راگِ نمبر از: شفیق فرحت

معاون کتب:

- (۱) علی گڑھ میگزین طنز و مزاح نمبر
- (۲) طنزیات و مضحکات از: رشید احمد صدیقی
- (۳) اردو ادب میں طنز و مزاح از: وزیر آغا
- (۴) رسالہ شاہکار از: طنز و مزاح نمبر
- (۵) رسالہ آجکل از: طنز و مزاح نمبر
- (۶) اردو ادب میں طنز و مزاح از: فرحت کا کوردی
- (۷) جدید اردو ادب - از: ڈاکٹر محمد حسن
- (۸) آج کا اردو ادب از: ابو الیث صدیقی
- (۹) اردو ناول میں طنز و مزاح از: شیخ زیدی
- (۱۰) اردو ادب میں طنز و مزاح از: طاہر تونسوی

☆☆☆☆

M.A.(F) Paper.viii A,B,C Urdu

پرچہ ہاشتم

(الف) مضمون نگاری یا (ب) تصوف یا (ج) ڈزرتیشن

پرچہ ہاشتم (الف) مضمون نگاری

Paper-viii (A)

کل نمبر ۱۰۰

وقت: تین گھنٹے

معاون کتب:

- (۱) فارسی گرامر از: سید اسحاق علی
- (۲) ایرانی زبان کا قاعدہ از: عبدالمنان بے دل
- (۳) تاریخ ادبیات ایران (اردو ترجمہ) از: سید مبارز الدین رفعت

M.A.(F) Paper-vii (B) Urdu

پرچہ ہفتم (ب) طنز و مزاح

کل نمبر ۱۰۰

انت: تین گھنٹے

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ 'الف'

- (۱) طنز و مزاح، بذلہ سنجی و ظرافت کی تعریف اور آغاز و ارتقا

حصہ 'ب'

- (۱) اردو میں معاصرانہ مزاحیہ ادب
- (۲) خنداں (رشید احمد صدیقی) پطرس کے مضامین (پطرس بخاری) بہر حال (مجتبیٰ حسین) پر عمومی و تنقیدی سوالات

حصہ 'ج'

- (۱) کلیات اکبر (از: اکبر الہ آبادی) صرف مزاحیہ حصہ (متاعِ وادی (از: رضا و ادبی نقوی) منٹو کے افسانے (از: سعادت حسن منٹو) زرگزشت (از: مشتاق احمد یوسفی) اُلٹا درخت (از: کرشن چندر) راگِ نمبر (از: شفیق فرحت) پر عمومی و تنقیدی سوالات

نصابی کتب:

- (۱) خنداں از: رشید احمد صدیقی
- (۲) پطرس کے مضامین از: پطرس بخاری
- (۳) بہر حال از: مجتبیٰ حسین
- (۴) کلیات اکبر از: اکبر الہ آبادی (صرف مزاحیہ کلام)

نوٹ: اس پرچہ میں دس موضوعات میں سے صرف دو پر مفصل جوابات دینے ہوں گے۔ دونوں مضمون ۵۰-۵۰ نمبر کے ہوں گے۔

۵۰+۵۰=۱۰۰

پرچہ ہشتم (ب) تصوف (B) paper viii

نوٹ: ہر حصہ میں سے کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ الف

- (۱) تصوف کی تعریف۔ اور روایات۔ (۲) ہندوستان میں مسیٰ سیزم کا ارتقا
(۳) تصوف کا خصوصی عہد

حصہ ب

- (۱) وحدت الوجود اور وحدت الشہود (۲) تصوف: ہندوستانی تصور اور بھکتی تحریک
(۳) تصوف کا ہندوستانی سماج پر اثر

حصہ ج

- (الف) تصوف میں شریعت اور طریقت کا تصور
(۱) خواجہ معین الدین چشتی (۲) بابا شیخ فرید (۳) خواجہ نظام الدین اولیا
(ب) اردو نثر و نظم میں تصوف
(۱) خواجہ مخدوم (۲) بندہ نواز گیسو دراز (۳) شیخ برہان الدین (۴) ولی (۵) سراج
(۶) مرزا مظہر جان جاناں (۷) میر (۸) درد (۹) اصغر گوٹروی
معاون کتب:

- (۱) انسائیکلو پیڈیا آف اسلام از: مسیحیز
(۲) تاریخ مشائخ چشتی از: اے۔ کے کاظمی
(۳) آئین انٹروڈکشن ٹو اسلام مسٹرمز از: اے۔ جی البیری
(۴) اسلام کا اثر ہندوستانی تمدن پر از: ڈاکٹر تارا چند
(۵) فوائد الفواد از: میر حسن حلائی نخیری
(۶) کشف المحجوب از: داتا گنج بخش جھویری

(۷) کتاب العلماء

(۸) آئینہ معرفت از: اعجاز حسین

(۹) تصوف اسلام از: مولانا عبد الماجد دریا آبادی

(۱۰) مباحث و مسائل از: ضیا احمد بدایونی

(۱۱) تصوف اور اردو شاعری از: صادق حیدر دانش

(۱۲) اے ہسٹری آف تصوف ان انڈیا از: اطہر علی عباس رضوی (حصہ اول و دوم)

(۱۳) مسائل تصوف از: میکیش اکبر الد آبادی

(۱۴) صوفی ازم اٹس سینٹینس اینڈ شریعت از: بشارت سبحان

(۱۵) اصغر گوٹروی از: سلام سندیلوی

(۱۶) شریعت اور طریقت از: مولانا شرف علی تھانوی

(۱۷) تصوف کی تعریف اور تاریخ از: کلیل احمد صدیقی

پرچہ ہشتم (ج) ڈزرتیشن (C) Paper-viii

نوٹ:۔ صدر شعبہ کی منظوری کے بعد کسی ایک ادبی موضوع پر تقریباً سو صفحات پر مشتمل ڈزرتیشن جو شعبہ کے کسی بھی ریسرچ سپروائزر (نگراں) کی نگرانی میں لکھا گیا ہو اور کالج کی ہدایت کے مطابق شعبہ امتحانات میں پیش کیا جائے گا۔

☆☆☆☆

M.A.(F) Paper-ix Urdu

پرچہ نهم: جنرل سروے آف اردو لٹریچر

وقت: تین گھنٹے کل نمبر ۱۰۰

نوٹ: ہر حصہ میں کم از کم ایک سوال منتخب کرتے ہوئے کل پانچ سوالات حل کرنا ہیں۔ تمام سوالات کے نمبر مساوی ہیں۔

حصہ الف

- (۱) ادب کی تعریف، اہمیت، اغراض و مقاصد (۲) دکن میں اردو شاعری کی ابتدا

- (۳) اردو صحافت، تہذیب الاخلاق، اودھ پنچ، اردوئے معلیٰ اور الہلال
(۴) شمالی ہند میں اردو شاعری

حصہ ب

- (۱) اردو رسم الخط: تعارف، خصوصیات اور افادیت۔ (۲) فورٹ ولیم کالج
(۳) علی گڑھ تحریک (۴) ترقی پسند تحریک (۵) نظم جدید کا آغاز و ارتقا

حصہ ج

- (۱) غزل، قصیدہ، مرثیہ اور بیروڈی (۲) ہندوستان کی تحریک آزادی اور اردو شعروادب
(۳) اردو میں لغت نگاری اور فرہنگ نویسی کی روایت۔ (۴) اردو کی مشہور ترین اصناف
(۵) راجستھان میں اردو ادب کا ارتقا اور مشہور شاعر اور ادیب

معاون کتب:

- (۱) غزل اور مطالعہ غزل از: ڈاکٹر عبادت بریلوی
(۲) اصناف ادب جامعہ اردو علی گڑھ
(۳) اصناف ادب از: امام مرتضیٰ
(۴) فن شاعری از: اخلاق دہلوی
(۵) اردو ادب آزادی کے بعد از: خورشید الاسلام
(۶) اردو زبان و ادب پر ایک نظر از: ڈاکٹر سید صادق علی
(۷) آج کا اردو ادب از: ابواللیث صدیقی
(۸) اردو ادب کی ایک صدی از: ڈاکٹر سید عبداللہ
(۹) تذکرہ شعرائے بچے پور از: مولانا احترام الدین شاعلی
(۱۰) راجستھان میں اردو کے سوسال اردو سپوزیم جو دسمبر ۱۹۶۶ء۔ مرتبہ: وحید اللہ خاں
(۱۱) ریاست ٹونک اور اردو شاعری از: مختار شمیم
(۱۲) بسمل سعیدی۔ شخص اور شاعر مرتبہ: نیشنل اکادمی، دہلی
(۱۳) راجستھان میں اردو زبان و ادب ۱۸۵۷ء تک۔ از: ڈاکٹر اے۔ ایف۔ عثمانی
(۱۴) سرگزشت غزل از: اختر انصاری
(۱۵) سہ ماہی "مخمس" جلد ۱۱ شماره ۲ جولائی سے ستمبر ۱۹۹۰ء

- (۱۶) فورٹ ولیم کالج کی ادبی خدمات از: عابدہ بیگم
(۱۷) جدید اردو تنقید۔ اصول و نظریات از: ڈاکٹر شارب روہی
(۱۸) اردو رسم الخط۔ املا ایک محاکمہ از: ابو محمد سحر
(۱۹) نئی نظم کا سفر از: ڈاکٹر خلیل الرحمن اعظمی
(۲۰) اردو میں ترقی پسند تحریک از: خلیل الرحمن اعظمی
(۲۱) اردو صحافت ترجمہ و ارادت از: سید ضیاء اللہ
(۲۲) لغت نویسی کے مسائل از: گوپی چند نارنگ
(۲۳) تاریخ صحافت از: افتخار کھوکھر